

Jaarverslag Utrecht Natuurlijk 2017

Inleiding door onze directeur

Pas drie jaar oud, maar al lang geen baby meer die organisatie van ons. Midden in de maatschappij en zichtbaar voor heel veel Utrechters, gaat het bij ons gewoon over het leven zelf. Wonen, werken, leren, spelen. Altijd in verbinding met de directe omgeving, met mensen, dieren en natuur.

Daarop raken wij nooit uitgekeken en nooit uitgeleerd. Succesvolle duurzame ontwikkeling vraagt grote, rigoureuze en vaak technische ingrepen. Allemaal noodzakelijk, maar kansloos zonder een breed en stevig draagvlak aan de basis van de samenleving en daar werken wij aan. Onophoudelijk.

Het effect van Utrecht Natuurlijk?

‘Utrecht Natuurlijk verrijkt je wereld’ staat in ons logo. Ik nodig je uit om ons jaarverslag nu eens te lezen met een andere bril, bij voorbeeld die van de economische waarde en sociale betekenis van groen. En bepaal zelf of en hoe wij en met ons vele Utrechters, vaak met kleine stapjes en relatief geringe financiële middelen in 2017 hebben bijgedragen aan:

- Groen en gezondheid
- Kennis over klimaatadaptatie
- Energietransitie
- Verbeteren biodiversiteit
- Verduurzamen van de voedselproductie
- Toerisme en recreatie
- Circulaire economie

Waar voor je geld!

Utrechters zijn de belangrijkste kapitaalverschaffers van Utrecht Natuurlijk. In 2017 telde Utrecht 347.574 inwoners. Per inwoner ging er in dat jaar € 11,22 belasting naar het werk en de locaties van Utrecht Natuurlijk. Per maand is dat bijna € 0,94.

Er werken 205 mensen bij ons, waarvan 45 in loondienst, 31 in onze flexibele schil en 129 vrijwilligers. Onze stadsboerderijen/educatiecentra en stadstuinen zijn 6 dagen per week gemiddeld 7 uur per dag geopend voor publiek.

Voor € 11,22 per jaar kan iedere Utrechter, wanneer hij of zij maar wil bij onze prachtige locaties op bezoek. Voor de toegang hoeft niet extra betaald te worden, ook niet door toeristen of bezoekers uit andere steden. Iedere leerling in het basisonderwijs kan deelnemen aan ons lesprogramma. Ook hiervoor worden geen extra kosten gerekend. Wij begeleiden mensen met duurzame initiatieven op hun weg naar succes zonder dat in rekening te brengen. Voor sommige andere activiteiten en diensten in ons rijkgeschakeerde programma vragen we wel een (kleine) vergoeding.

Van die € 11,22 gaat € 8,27 naar salarissen, vergoedingen en werkuitrusting van alle 205 medewerkers. Zij werken er iedere dag aan om natuur dichtbij iedere Utrechter te brengen. De resterende € 2,95 besteden we o.a. aan dieren, groenonderhoud, leermaterialen, communicatie-, voorlichtingsmateriaal, ondersteuning van duurzame initiatieven, huisvesting, administratie, ict.

Als je in ons jaarverslag leest wat Utrecht Natuurlijk doet voor de inwoners en de stad, dan leveren we de Utrechters goede ‘waar’ voor hun belastinggeld. We vragen hen ook regelmatig of ze tevreden zijn of tips voor ons hebben. We merken een toenemende behoefte aan diensten en producten die wij kunnen leveren. Met groot plezier staan we altijd ten dienste van de Utrechters.

Corrie Reijnhout, Directeur

Steedes en Stadstuinen

Onze steedes en stadstuinen zijn er voor de wijk

Griftsteede en Stadstuin Plutodreef

Local2local

Samen met Local2Local werkte Griftsteede opnieuw aan een voedselhub waar wijkbewoners regionale producten konden afhalen. In 2018 wordt dit geëvalueerd.

Het hele jaar door

Tijdens de Boomfeestdag hebben leerlingen twee bomen gepland in de tuin bij het hostel in het Griftpark. Zoals elk jaar ging dit gepaard met een feestelijke optocht vanaf Griftsteede. In oktober veranderde Griftsteede voor één dag in Griezelsteede. Meer dan duizend bezoekers genoten van het spookhuis, de griezelstal, de slaapstal en de griezeldans. Met kerstavond bezochten 1200 bezoekers de kerststal.

Schooltuinen

Bijna 200 leerlingen werkten in de schooltuintjes van Stadstuin Plutodreef. 33 buurtbewoners kweekten er hun eigen groente en bloemen.

Steede Hoge Woerd

Fête de la Nature

Op 21 mei vierde Steede Hoge Woerd het landelijke natuurfestival Fête de la Nature. Het hele Castellum Hoge Woerd kwam tot leven door activiteiten die natuur, cultuur en historie raakten. Afsluitend was er een gezamenlijke maaltijd door en voor alle deelnemers.

Nachtje kamperen

Tijdens de nationale nachtvindertelling kon men op de tuin van Steede Hoge Woerd zelfs komen kamperen. Een unieke plek zo vlak naast het Castellum Hoge Woerd. Na het opzetten van hun tentjes kon men samen met een expert op onderzoek naar de verschillende nachtvlinders in onze natuur.

Oogstfeest Hier & Daar

Op de vooravond van het oogstfeest was er Film&Food in de tipi op de tuin. Na een documentaire over Bodemboeren at men gezamenlijk een vegetarische maaltijd.

Het oogstfeest vierde Steede Hoge Woerd samen met Werken aan de Toekomst en Utrecht 4 Global Goals. Bezoekers leerden van alles over voedsel bewaren en de helende werking van planten.

Eilandsteede en Stadstuin Kanaalweg

Wijkleerbedrijf Terecht!

Eilandsteede is in september 2017 de samenwerking aangegaan met wijkleerbedrijf Terecht!, onderdeel van MBO Utrecht. Hiermee is voor studenten van verschillende studierichtingen een prachtige betekenisvolle stageplek gerealiseerd. Met de komst van Terecht! wordt Eilandsteede samen met Reinaerde en Doenja Dienstverlening ondersteund en versterkt.

Groen doet goed

Met het zomerprogramma Groen doet goed op Eilandsteede konden kinderen wekelijks meedoen met een natuuractiviteit. Dit organiseerden we samen met vrijwilligers die tegelijkertijd begeleid werden zodat zij in de toekomst zelfstandig natuuractiviteiten kunnen organiseren.

Klimaatbestendige wijkaanpak Kanaleneiland

Eilandsteede werkte mee aan de klimaatbestendige wijkaanpak in Kanaleneiland. Samen met Mitros, de gemeente Utrecht, provincie Utrecht en de initiatiefgroep Klimaatbestendig Wonen is er een plan van aanpak geschreven dat een vervolg krijgt als de renovatie van de 10-hoogflats gaat starten.

Specht in de speeltuin

In de speeltuin bij Eilandsteede heeft een specht gebroed. Wie weet komt hij volgend jaar weer. De plek houden we bewust geheim, zodat de spechten niet te veel gestoord worden.

Gagelsteede en Stadstuinen Klopvaart en Zuilen

Frisse wind op Stadstuin Zuilen

In 2017 is het beheer van Stadstuin Zuilen aan team Gagelsteede toegevoegd. Na een druk tuinseizoen met veel verschillende nieuwe groepen gebruikers, ontstond er een enthousiaste poule met vrijwilligers die de tuin weer liet en laat bruisen.

Verschuiving van vrijwilligers op Stadstuin Klopvaart

Op Stadstuin Klopvaart kwamen steeds meer buurtbewoners uit aanliggende straten helpen als vrijwilliger. Verschillende nieuwe initiatieven schoten uit de grond, zoals Klopvaart op Stelten. Een prachtig muziekfeest op de tuin; druk bezocht en met een fantastische sfeer. En natuurlijk waren de plantjesruilmarkt en het oogstfeest een groot succes op de tuin.

Gagelsteede

De stadsboerderij staat er na wat kleine opknappbeurten weer wat frisser bij. Van schilderwerk en een nieuw afdak tot het verhuizen van het winkeltje Gagelvers naar het Praathuis. De oude plek van het winkeltje is nu een knusse leeshoek met een Zwerfboekstation en de koffieautomaat.

Nog meer verbonden in de wijk

Gagelsteede is steeds beter bekend in de wijk en bewoners en organisaties wisten ons steeds vaker te vinden voor onze mening of bijdrage. Ook wist men Gagelsteede steeds vaker te vinden als plek om te werken of om een partnerschap mee aan te gaan. Dit alles heeft geleid tot een bijeenkomst met alle partners om na te denken over de toekomst van Gagelsteede. Wat hebben we nodig om een nog mooiere duurzame locatie neer te zetten? De uitwerking van onder andere deze vraag geven we in 2018 verder vorm in een rapport dat we zullen aanbieden aan de gemeente.

Koppelsteede

Lunetten 40 jaar!

In 2017 was het 40 jaar geleden dat de eerste bewoners van Lunetten hun sleutels kregen. Koppelsteede heeft samen met verschillende (bewoners)organisaties uit de wijk meegewerkt aan een mooi en feestelijk programma.

Dierverkiezingen

Koppelsteede fungeerde als stemlokaal tijdens de landelijke verkiezingen. Iedereen was stemgerechtigde op Koppelsteede. Voor kinderen waren er de dierverkiezingen. Kinderen konden op hun favoriete dierenpartij stemmen. Op deze manier betrek je kinderen al op jonge leeftijd bij onze democratische samenleving.

Speuren naar speelnatuur

Op 7 mei was er de Speuren naar speelnatuurroute door Lunetten en Hoograven. Deze dag trapte feestelijk af op Koppelsteede waar ook het Blote Voetenpad werd onthuld.

Onderwijs

Utrecht Natuurlijk biedt de Utrechtse basisscholen een natuur- en milieueducatie programma aan dat bestaat uit 48 verschillende lessen en lesprojecten.

Onze lesprogramma's zijn concreet en compact waardoor leerkrachten er snel mee aan de slag kunnen. Ook hebben ze een Utrechtse invalshoek.

In 2017 deden 26.142 leerlingen in 1.047 groepen minstens één unieke natuurervaring op tijdens een boerderij- of tuinles. Dit vond plaats op één van onze locaties of op school met een levend materiaalproject of een leskist van Utrecht Natuurlijk. Sommige leerlingen deden mee aan verschillende lessen en projecten.

In totaal hebben we in 2017 1.737 keer lesproducten aangeboden. Wij streven ernaar om in 2019 90% van de Utrechtse basisschool leerlingen in hun basisschoolperiode ten minste éénmaal te bereiken.

Global Goals

Kringlopen, ontdekken en het leren waarderen van de eigen (levende) omgeving staan centraal in al onze lesproducten. Kinderen maakten hiermee op verschillende manieren kennis met duurzaamheid. Ons educatieprogramma vormde zo een uitvoeringsmiddel voor (educatie over een aantal van) de [Global Goals](#).

Nieuw

In 2017 maakten we bij de hernieuwde les Werken op de Boerderij (voorheen Dierversorgen) een eigen filmpje, de les Overleven in de Winter kreeg een nieuwe biomimicry invalshoek en we ontwikkelden de Junior Klimaattocht waarbij leerlingen kijken hoe zijzelf energie kunnen besparen. Met de Kinderquiz Ecologische Voetafdruk onderzochten kinderen zelf hun impact op de aarde. De producten blijven we inzetten in de volgende jaren.

Onderzoekend leren

Samen met stagiaires van de Universiteit Utrecht maakten we de gloednieuwe leskist Ontdekken & Onderzoeken. Een uniek product waarbij een didactiek centraal staat in plaats van een inhoudelijk thema. Onderzoekend leren is een belangrijke didactiek binnen het 21ste-eeuwse leren, een recente ontwikkeling binnen het basisonderwijs. De leskist sluit daarom goed aan bij de vraag van scholen.

Partners en 'Buren'-programma's

Via het Partnerprogramma werkten we samen met de landelijke campagne Jong Leren Eten en Het Voetafdrukavontuur. Het vernieuwde Natuurwijs-programma 'Nu naar buiten' was dit jaar een groot succes.

Nieuwe 'Buren' waren dit jaar Wonderwel, een vrolijke inwijding in duurzaamheid, en Het Vogelnest in Amelisweerd. De 'Buren' bieden in en rond de stad aanvullende programma's op het gebied van natuur-, milieu- en duurzaamheidseducatie. Zij liften mee op de naamsbekendheid van Utrecht Natuurlijk en op de goede contacten die wij al jaren hebben met de basisscholen in Utrecht.

Marnixacademie

Op de Dag van de Duurzaamheid verzorgden we een deel van het programma op de Marnixacademie. Alle leerjaren van deze pabo-opleiding maakten in een vast curriculum gebruik van Utrecht Natuurlijk locaties en Utrecht Natuurlijk educatieprogramma's.

Op een stralende dag in juni kwamen leerkrachten uit Utrecht naar onze locatie Griftsteede om zelf onze onderwijsmethodieken te ervaren. Een groot aantal samenwerkingspartners kregen daarbij de gelegenheid zich te presenteren.

Projecten en ondersteuning Wij brengen duurzame initiatieven van Utrechters verder

Het team projecten was in 2017 betrokken bij achttien projecten met een totale waarde van €60.415,-. Hierbij een greep uit de door ons uitgevoerde projecten.

Monitoren effecten maaibeheer

Voor het derde jaar op rij monitorden wij de effecten van het nieuwe maaibeheer op de vegetatie. Op dertien vaste plekken in de stad inventariseerden wij ten minste twee keer per jaar welke soorten hier voorkomen en of er trends waarneembaar waren in veranderingen van het voorkomen van soorten en aantallen ten opzichte van het beheer van voor 2015. De gemeente gebruikt deze monitoringsgegevens om de effecten van het gewijzigde beleid in beeld te krijgen. Opdrachtgever: gemeente Utrecht

Zomerschool groene activiteitenbegeleiding voor kinderen

Samen met het IVN hebben we een 'Zomerschool Groen doet goed' georganiseerd voor Utrechters die het leuk vinden om 'groene' activiteiten voor kinderen te organiseren. Zes mensen hebben zich verdiept in leuke thema's, als hoe motiveer je kinderen, waar kun je activiteiten uitvoeren en hoe kom je aan materialen? De cursisten hebben nieuwe activiteiten op poten gezet waardoor er weer meer kinderen betrokken zijn bij natuur in hun omgeving. Opdrachtgever: Provincie Utrecht

Startbijeenkomst Operatie Steenbreek

Zo'n 60 Utrechters waren in september aanwezig bij de door ons georganiseerde startbijeenkomst voor Operatie Steenbreek. Ze luisterden naar presentaties van onder meer Amsterdam Rainproof, de gemeente Utrecht, Natura030 en het KNMI. Daarna brainstormden we in groepen over verschillende ideeën om Utrecht 'rainproof' te maken door bijvoorbeeld meer regentonnen in de wijken te krijgen, groene gevels en groene daken te stimuleren of door opvang van regenwater in grote zakken in de kruipruimte van een woning te realiseren. Gemotiveerd om weer nieuwe acties op te zetten, gingen de deelnemers naar huis.

Opdrachtgever: gemeente Utrecht

Organisatie van Stadsnatuurconferentie

Samen met Abel Derks van Abel Derks CCC en Lies König van Natuurlijk Wijs Advies organiseerden we op 9 december de Stadsnatuurconferentie Ruig en Groen op fort Ruigenhoek. 100 Utrechtse zelfbeheerders en andere betrokkenen trotseerden de kou, luisterden naar de wethouder over het belang van zelfbeheer, volgden masterclasses van diverse masters, ontmoeten andere zelfbeheerders en warmden zich bij het vuur. Opdrachtgever: gemeente Utrecht

Zie de bijlage voor alle projecten in 2017.

SIDO-regeling

Utrecht Natuurlijk helpt bewoners met het waarmaken van hun dromen over natuur, milieu of duurzaamheid. In iedere wijk is een wijkadviseur die de bewoners hulp biedt bij het opzetten van hun initiatief.

Is geld het probleem? Dan biedt een bijdrage uit de Stimuleringsregeling Initiatieven Duurzame Ontwikkeling (SIDO) soms een oplossing. In totaal zijn in 2017 negen projecten uit de stad ondersteund met de SIDO-regeling, voor een totaalbedrag van € 91.276,40. Hieronder twee van die projecten:

Common Ground Two

Common Ground Two is een groepstuin van en met vluchtelingen in Utrecht West. Het project heeft plaats gevonden vanaf begin april tot eind oktober 2017 op Stadstuin Kanaalweg van Utrecht Natuurlijk.

Mensen met een achtergrond als vluchteling, die zich in Wijk West hebben mogen vestigen, wonen doorgaans in het lagere segment van de sociale woningbouw; klein behuurd, weinig eigen buitenruimte en deels onzichtbaar in de wijk. De tuin van Common Ground voorzag in een behoefte aan recreatie, buiten en groen. In een beschutte omgeving in een tuin aan de rand van wijk West verbouwden en oogstten ze groenten en kruiden en kweekten ze bloemen.

Markt om de Hoek

Markt om de Hoek is als pioniersinitiatief in 2017 verder gegaan om een vaste ontmoetingsplek te creëren in Park Oosterspoorbaan. Er zijn in 2017 vier markten georganiseerd in samenwerking met diverse lokale partners om het draagvlak van de markt en Park Oosterspoorbaan nog verder te vergroten. Met de markt werden mensen uit diverse wijken verbonden, werden buurtbewoners geactiveerd tot deelnemen aan activiteiten in de eigen wijk en werden bewoners en bezoekers gemotiveerd tot het kopen van lokale, duurzame producten. Ook is er een platform gecreëerd voor alle Oosterspoorbaan initiatieven om zich te kunnen presenteren en om samen te werken. Daarnaast is er een goede basis gelegd om de markt op grotere schaal of in andere wijken te kunnen organiseren.

Organisatie

Inkoop

Door het efficiënter laten leveren van goederen hebben we het gebruik van de brandstof voor onze eigen distributie in 2017 met 25% kunnen terugdringen.

RIVM heeft de milieuwinst uitgerekend voor het resultaat van de nieuwe hooi en stro leverancier ten opzichte van de vorige leverancier. Het verschil in milieuwinst heeft er mee te maken dat we met name de offertes beoordeeld hebben op de herkomst van het hooi en stro. Dat komt nu uit de buurt van Utrecht. Dat we bij de beoordeling van de offertes de prijs minder mee hebben laten wegen dan duurzaamheid heeft er in praktijk toe geleid dat we gemiddeld 6000 kg minder CO₂ uitstoot voor onze rekening nemen. Dat scheelt zo'n 45% met voorgaande jaren.

Het eindejaarsgeschenk hebben we voor de 2^e jaar op rij afgenomen bij U4GG. Zij dragen met deze producten 100% bij aan de Global Goals zoals Utrecht deze wil invullen.

Wij hebben een vaste cateraar gecontracteerd die 100% biologisch, streek- of zelf verbouwd voedsel levert.

Onze klusjesman rijdt niet meer op een scooter maar op een elektrische bakfiets door de stad.

Alle locaties zamelen het bedrijfsafval apart in. Zo wordt papier, PMD, GFT en restafval netjes gescheiden door de medewerkers.

Alle kaas die gebruikt wordt in de kaaslessen is sinds dit jaar biologisch of komt uit de streek. Een lokale kaaswinkel zorgt voor onze bevoorrading.

Themaweken

In 2017 hebben wij 4 themaweken georganiseerd om de stad meer te betrekken bij natuur, milieu en duurzaamheid.

Klimaatweek

Het doel van deze week was om de opwarming van de aarde, het terugdringen van CO2 en de inzet van natuurlijke energiebronnen onder de aandacht te brengen. Tijdens deze week hebben wij allerlei activiteiten georganiseerd op verschillende van onze locaties. Kinderen konden meedoen met de Junior Klimaattocht, een spannende fotospeurtocht waar ze zelf op zoek gingen naar oplossingen voor klimaatproblemen.

Tijdens onze nieuwjaarsborrel vierden wij Utrechtse duurzame successen van 2016 en boden we een podium voor nieuwe initiatieven in 2017.

Groen is gezond

Tijdens deze campagne kregen grijze plekken in de stad een tijdelijke groene opknapbeurt. Met verschillende pop-ups doken wij op in de stad en lieten mensen zien hoe makkelijk het is om je buurt te vergroenen. Op deze manier ontdekten voorbijgangers het effect van een groene stad op hun gezondheid. <https://www.youtube.com/watch?v=JbD65MYBALg&feature=youtu.be>

Waterweek

De waterweek vond plaats in juni en rode lijn deze week was de fotowedstrijd #Winmetwater030. Aan de hand van de '[030-dingen die je gedaan moet hebben met water](#)' lijst werden mensen uitgedaagd om een mooie foto te maken.

Oogstfeesten

Eind september vierden wij de oogst samen met de bewoners uit de hele stad. Maandenlang is door jong en oud met veel plezier op onze tuinen gezaaid, gewied en geoogst. Op meerdere locaties konden bezoekers deelnemen aan onze vertrouwde oogstfeesten.

Bijlagen

Bezoekersaantallen en media

Programmering voor bezoekers	Aantal Activiteiten/ lessen	Deelnemers Activiteiten volw./kind	Leerlingen BO be- reikt	Totaal Bezoekers
Eilandsteede incl. Stadstuin Kanaalweg		350		43.300
Gagelsteede incl. Stadstuin Klopvaart Stadstuin Zuilen		525		25.500
Griftsteede incl. Stadstuin Pluto		530		103.400
Koppelsteede		2875		47.400
Steede Hoge Woerd		2250		95.000
Totaal locaties	626			314.600
Themaweken				
Zowel locatiebezoekers als bezoekers bij evenementen in de stad geteld		9250	600	
Incidentele activiteiten				
Boomfeestdag Nederland Schoon	3		75	
Natuur- en Milieu educatie				
Primair onderwijs	1737		26142	
Voortgezet Onderwijs	7		75	
Buitenschoolse Opvang	10		40	
Totaal aantal activiteiten en deelnemers	2383	11500	26932	326.815
MEDIA				
Bezoekers Website				101.320
Twittervolggers				1560
Facebookvrienden				4684
Instagram				175
Persberichten				30
Brochures				25
Interviews				27
(regionale) TV-uitzendingen				8
(regionale Radio uitzendingen				4

Projecten

Wij acquireren voor extern gefinancierde projecten op het gebied van natuur en milieu-educatie/communicatie en bewonersondersteuning en voeren deze uit. Als zelfstandige organisatie verwerven we zo extra inkomsten om hiermee meer activiteiten en diensten voor Utrecht mogelijk te maken. Als wij projecten in eigen beheer kunnen uitvoeren doen we dat met eigen mensen. Als wij hier geen capaciteit voor hebben zullen we samenwerken met zzp-ers of collega organisaties waarbij wij altijd garant staan voor de kwaliteit van de uitvoering.

Uitgevoerde projecten	Opdracht	Resultaat
Monitoren hoilandbeheer	Monitoren van verandering in vegetatie op een aantal vastgestelde plekken.	Rapportage opgeleverd. Deze wordt gebruikt om het nieuwe maai-beheer door de gemeente te monitoren.
Groen doet goed	In opdracht van de provincie Utrecht in samenwerking met IVN en lokale actieve groepen kinderen stimuleren om meer buiten te spelen en de natuur in en om de stad te ontdekken.	Met ruim 8 partners hebben we zeker 2000 kinderen bereikt, in en rond de stadsnatuur. NatuurWijs neemt daarvan een groot deel voor haar rekening met het programma Nu naar Buiten (1450 kinderen).
Schoon belonen	Uitvoeren van de pilot 'Schoon Belonen' een afvalproject voor basis- en voortgezet scholen in de wijken Overvecht, Hoograven, Lunetten en Leidsche Rijn in opdracht van de gemeente Utrecht. De scholen kunnen €250,- krijgen van de gemeente als zij acties doen gericht op het opruimen van de openbare ruimte rond de school en €2,50 per ingezamelde zak met op school ingezameld plastic, blik en drankverpakkingen.	16 scholen hebben meegedaan met wisselend succes. Niet alle scholen hebben tot het einde toe meegedaan of een opruimactie in de buitenruimte uitgevoerd. Als pilot was het project succesvol omdat het wel heel veel praktijk ervaring heeft opgeleverd over het opzetten en uitvoeren van afvalprojecten met scholen.
Vervolg monitoren Gierzwaluwen	Werving onder oude vrijwilligers en nieuwe vrijwilligers voor inventarisatie gierzwaluwbroedplekken. Coördinatie van het project. Organisatie startavond en afsluitende avond voor vrijwilligers en natuurcollege voor bewoners.	65 vrijwilligers en de opstart van Griftsteede natuurcolleges
Schoon belonen sportclubs	Uitvoeren van een opruimactie met leden van sportclubs in Leidsche Rijn in opdracht van de Vereniging Sport Utrecht	Met twee clubs is een opruimactie gehouden in het Maximapark
ASR scholenchallenge basisschool Vleuterwelde	OBS Vleuterweide heeft de ASR scholenchallenge gewonnen. Wij hebben de school geholpen bij het invoeren van watereducatie en waterbesparende maatregelen	Lesmateriaal over water, gastlessen over water en waterbesparing, waterbesparende kranen en douches.
Stadssafari	Naar aanleiding van de filmpremiere van "de Wilde Stad". In samenwerking met de Dierenbescherming hebben wij een Stadssafari voor gezinnen ontwikkeld.	Deze safari is uitgevoerd in september.
Vervolg peutermoestuinen	In opdracht van Spelenderwijs Utrecht zorgen voor moestuinbakken, grond, zaai en plantgoed zodat er met nog meer kinderen getuind kan worden.	Op 12 locaties zijn in totaal 23 moestuinbakken met bijbehorende materialen geleverd.
Zomerschool lokale jeugdbegeleiders	Opleiden jeugdbegeleiders voor natuuractiviteiten.	8 vrijwilligers zijn opgeleid en zij hebben in de zomervakantie elke week een natuuractiviteit verzorgd rond stadsboerderij Eilandsteede.
Organisatie startbijeenkomst operatie steenbreek	Organiseer in opdracht van de gemeente Utrecht een startbijeenkomst voor "Operatie Steenbreek" om zoveel mogelijk Utrechters en Utrechtse organisaties te betrekken bij het ontsteden van de stad.	Op 21 september was deze bijeenkomst in het Stadskantoor. 56 Utrechters hadden zich aangemeld. 7 organisaties of personen hielden een pitch mbt dit onderwerp.
Ondersteuning opentuinendag	Informeer de bezoekers van de opentuinendag op 1 juli over het tegengaan van wateroverlast in de tuinen. Dit deden we in opdracht van de gemeente Utrecht.	Samen met de HDSR hadden we een informatiekraam in de tuin van de Volksuniversiteit. Diverse bezoekers waren geïnteresseerd over hoe wateroverlast tegen te gaan is.
Waterapp	Ontwikkel een app in samenwerking met ingenieursburo Tauw tbv van wateronderzoek door leerlingen van het basisonderwijs.	De app is pas in het voorjaar van 2018 gereed. Dan zullen we deze inzetten tbv onze leskist (W)onderwater.
Stadsnatuurconferentie	In opdracht van de gemeente Utrecht hebben wij meegewerkt aan de organisatie van de Stadsnatuurconferentie.	Op 9 december waren er zo'n 100 zelfbeheerders te gast bij deze conferentie waar verschillende masterclasses aangeboden werden. Daarnaast was er nog meer dan genoeg tijd om bij het vuur te zitten en uit te wisselen met andere zelfbeheerders uit de stad.

SIDO

Utrecht Natuurlijk stimuleert duurzame initiatieven in Utrecht. We stellen in opdracht van het College van Burgemeester en wethouders budget beschikbaar voor initiatieven die aansluiten bij het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Utrecht. Dit budget is € 90.000 per jaar. Initiatiefnemers nemen contact op met Utrecht Natuurlijk. Utrecht Natuurlijk beoordeelt de kans van slagen. Eén van onze adviseurs begeleidt het initiatief en onderzoekt of het kans maakt op een bijdrage uit het SIDO budget. Er zijn expliciete voorwaarden om voor een bijdrage in aanmerking te komen. Daarna volgt de officiële aanvraag. De regeling gaat uit van opdrachtverstrekking door Utrecht Natuurlijk.

Toegekende opdrachten 2017	Inhoud	Bedrag
Aanvrager	Korte omschrijving van het initiatief	Toegekend bedrag ex BTW
Circuit advies, Renee Menger	<p>Common Ground. Vluchtelinggezinnen hebben zonder uitzondering langdurig geleden onder barre omstandigheden en oorlog in hun land en tijdens hun vlucht. Vaak ook hebben zij elkaar lange tijd moeten missen omdat een gezinslid vooruit is gereisd. Vervolgens wordt een zware wissel getrokken op uithoudingsvermogen en veerkracht, onder meer door onzekere en langdurige IND-procedures.</p> <p>Door het bieden van een fijne, vreedzame buitenactiviteit samen met anderen, waarbij de natuur ons helpt, kunnen we bijdragen aan herstel van vertrouwen, emotionele balans en een gevoel van verbondenheid; zowel bij de vaders en moeders als bij de kinderen. De tuin, het perceel aan de Kanaalweg, wordt daarmee optimaal benut in haar sociale functie; in dit geval voor vluchtelinggezinnen.</p> <p>Een belangrijk tweede effect is dat de ouders en kinderen in contact komen met Nederlandse ouders en kinderen in een informele sfeer; uitwisseling, belangstelling, gedeelde ervaring; ontmoeting.</p> <p>Een derde belangrijk effect is het delen van de oogst. De gezinnen hebben in het AZC een kookgelegenheid, maar moeten in hun levensonderhoud voorzien op basis van zogenoemd leefgeld. De opbrengst van de tuin geeft daarop een materiële aanvulling.</p>	€ 11.342,40
Het groene bureau / groene generatie / Thijs Struijk	<p>De Utrechtse Duurzaamheidsspelen. The Sustainability Game (TSG) is de manier om de integratie van duurzaam denken en doen te versnellen. De kern van TSG is een persoonlijk duurzaamheids-assessment in spelvorm. Daarmee testen individuen en groepen zichzelf op duurzaamheids-competenties (kennis, vaardigheden en houding). Vanuit dat inzicht worden leerdoelen geformuleerd zodat de investering in duurzame menskracht concreet en structureel is. Bedrijven, gemeenten en onderwijsinstellingen worden daarvoor beter in staat gesteld om inhoudelijk invulling te geven aan de duurzaamheidsambities én om beter onderlinge afstemming te bereiken. Dat brengt de versnelling in duurzame ontwikkeling. In absolute zin is het assessment echt een spel dat leuk, leerzaam en prikkelend is. Het is bewezen dat gamification leidt tot drempelverlaging en binding bij deelnemers.</p> <p>In het kort:</p> <ul style="list-style-type: none"> • creëert betrokkenheid bij duurzaamheidsambities • identificeert change-agents • analyseert aanwezige en ontbrekende competenties (van individuen en groepen) • geeft toegang tot (extern) duurzaam talent • biedt handvatten voor leer- en verbeterprocessen 	€ 18.000,00
Stichting Markt om de Hoek	<p>Markt om de Hoek. Markt om de Hoek is een nieuwe vorm van een buurt food markt, laagdrempelig en (maandelijks) terugkerend, enkel met eerlijke zelfgemaakte producten van buurtbewoners en kleine ondernemers uit de buurt: verse oogst, zelfgemaakte jam, zelfgebrouwen bier of een heerlijke maaltijd. Markt om de Hoek is echt lokaal: op de plek waar ook vruchtbare grond is en het voedsel verbouwd wordt, vindt de markt plaats. Producten en deelnemers komen enkel uit de omliggende buurt. De cirkel is gesloten. Markt om de Hoek creëert op een leuke, laagdrempelige manier bewustzijn over herkomst en bereiding van voedsel. Mensen leren over de achtergrond van de producten en er zijn workshops over een specifiek product/bereiding. Het is de bedoeling om zelfs mensen die 'duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel' nog een ver-van-hun-bed-showvinden, te interesseren en te prikkelen ook zelf gezonder en bewuster met voedsel om te gaan.</p>	€ 16.111,00
Stichting Technotrend	<p>Energy Challenge. Energy Challenges is een Real Life Game. Leerlingen gaan op hun school aan de slag met energiebesparing. Ze ontwerpen een campagne, voeren kleine technische maatregelen uit en betrekken zoveel mogelijk mensen bij het project. Ze strijden hierbij tegen leerlingenteams van andere scholen. Er is een Kick-off, waar alle teams samen starten. Vijf maanden later is er een finale waar de teams met de origineelste en beste campagnes mooie prijzen winnen.</p> <p>De leerlingen berekenen de besparing die ze op school hebben weten te realiseren en onderhandelen met hun schoolleiding over waar het bespaarde bedrag aan besteed gaat worden. Bijvoorbeeld aan nog meer duurzame maatregelen, of natuurlijk nog een keer meedoen met Energy Challenges.</p> <p>De competitie Energy Challenges is een stap in het verduurzamen van het onderwijs. Het is de sneeuwbal die uiteindelijk een hele sneeuwpop wordt. Want met het bespaarde geld kan weer opnieuw geïnvesteerd worden in duurzame maatregelen, waarna er nog meer bespaard wordt, waarna er nog meer geld vrijkomt, enzovoorts.</p> <p>Niet alleen de panden worden verduurzaamd, maar ook het lesmateriaal. Scholen die dit willen helpen we om als Energie Ambassade in de wijk te fungeren, waarbij zij een rol nemen in de verduurzaming van de wijk. Dit doen de scholen door kennis te verspreiden, te verbinden en bijvoorbeeld door samen met de buurtbewoners zonnepanelen aan te schaffen, waardoor iedereen een korting krijgt en zo elkaar helpt om te verduurzamen.</p>	€ 9.123,00
Milieucentrum Utrecht	<p>Duurzame Stad Monitor Utrecht. De Duurzame Stad Monitor Utrecht heeft als doel de uitdagingen waar de stad op duurzaamheid en milieugebied voor staat, inzichtelijk en zichtbaar te maken. Deze monitor laat zien in welke mate de stad duurzaam, leefbaar of gezond is. Belangrijke opzet is om concreet te maken wat er de komende jaren in de stad kan of moet gebeuren om dit te verbeteren. De opgezet van deze duurzame stad monitor is ontleend aan de Gezonde stad monitor uit Amsterdam en is bedoeld om de inwoners van Utrecht, bedrijven, overheid, organisaties en politiek te inspireren en aan te zetten tot meer actie. Het tweede deel van 2017 is een geschikt moment om zo mogelijk de politieke agenda en of ambities voor een volgend college (gemeenteraadsverkiezingen maart 2018) te beïnvloeden.</p>	€ 9.025

Landgereedschap	Groene Loperpaden. Groene Loperpaden vormen een netwerk van bijzondere wandelroutes door de stad. De groenste routes. Dwars door buurten, langs plekken waar de natuur op zijn mooist is of zou kunnen worden. De 'groene loper' wordt uitgerold voor en door de buurtbewoners: wandelaars en hardlopers, rustzoekers en spelende kinderen. Maar natuurlijk kunnen ook anderen het pad beleven en ervan genieten. Het is een plezierige en actieve manier om betrokkenheid bij stadsnatuur en openbare ruimte te vergroten en de stad samen met haar bewoners te vergroenen en te beheren. Na het uitzetten van de route, kan deze direct gebruikt worden. Actieve bewoners langs de route zetten zich vervolgens in om de route nog groener en schoner te maken. Op korte en lange termijn. Georganiseerde bewoners signaleren verbeteringen, verhogen de natuurwaarde, pakken waar mogelijk het onderhoud op en verwijderen het zwerfafval. Sociale cohesie en leefbaarheid krijgt door de paden een impuls. Buurtbewoners kunnen door de routes bovendien bijdragen aan de klimaatbestendigheid van de stad en het verbeteren van hun eigen leefomgeving. Goed voor mens, plant en dier. Bij groot succes is voorzien in mogelijkheden voor opschaling van het concept.	€ 6.000
Johann Winterhager	Filmvertoning: "Wij oogsten hier geluk". Community Supported Agriculture (csa) oftewel gemeenschapslandbouw is natuur- en milieuvriendelijke landbouw waarbij burgers en lokale landbouwers heel direct samenwerken. De burger is deelgenoot van de boerderij en betaalt een jaarlijkse bijdrage aan de boer in ruil voor een wekelijkse voedselzak. Op deze manier is de boer zeker van een eerlijk inkomen, en kan de burger rekenen op vers, gezond voedsel. Om dit model van landbouw in Nederland te promoten is de film 'Wij oogsten hier geluk' gemaakt. De vertoning zal een bijdrage leveren aan draagvlak voor gemeenschapslandbouw in de lokale economie van Utrecht. Door meerdere stakeholders uit te nodigen en bij elkaar te brengen, waaronder Slow Food Utrecht en haar youth network (SFYN), Utrecht Natuurlijk, Duurzame Week, NMU en uiteraard csa boeren worden krachten gebundeld die kunnen helpen gemeenschapslandbouw in Utrecht op een hoger plan te tillen. Mogelijke spin-off kan zijn dat nader onderzoek komt naar de (behoefte van) csa boeren in Utrecht, of andere nader overeen te komen gezamenlijke inspanningen. Tegelijkertijd levert de vertoning een bijdrage aan burgerschap door het brede publiek bewust te maken over de mogelijkheid om als consument invloed uit te oefenen op het voedselsysteem en meer duurzame keuzes te maken waar mens, milieu en natuur van kunnen profiteren. Minimaal 5% van de toeschouwers neemt naar aanleiding van de filmvertoning een abonnement bij een csa boer.	€ 255
IVN Utrecht	Schoolplein als buitenlokaal. In de periode 2013-2016 werkten IVN en Jantje Beton aan de realisatie van 70 Gezonde Schoolpleinen. Deze scholen hebben inmiddels een plein waar kinderen de ruimte krijgen om te bewegen en te spelen in een uitdagende en groene omgeving. Tevens wordt het Gezond Schoolplein gebruikt als buitenlokaal. Hiermee draagt een Gezond Schoolplein bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen. Om het gebruik van de schoolomgeving voor buitenlessen te stimuleren organiseerden IVN en Jantje Beton in 2016 de eerste Nationale Buitenlesdag met 125 deelnemende scholen. In 2017 groeide dit aantal tot 1700 scholen. Eén van de grootste knelpunten voor scholen is dat de schoolomgeving ongeschikt is voor buitenlessen. Met dit project pakken we dit knelpunt aan. Dit doen we door het organiseren van een ontwerpwedstrijd voor scholen in de Provincie Utrecht met een focus op de stad Utrecht. Scholen dienen hun creatieve ideeën in voor een kleine ingreep op het schoolplein waardoor het schoolplein geschikt wordt als buitenlokaal. Met speciale aandacht voor een buitenlokaal op de thema's natuur, milieu en duurzaamheid. Uit de inzendingen worden 5 winnaars geselecteerd, zij ontwikkelen samen met een expert het idee door tot een uitvoerbare ingreep. De winnaars krijgen daarnaast begeleiding over het gebruik van het buitenlokaal en de schoolomgeving voor buitenlessen. Zo worden schoolpleinen van vijf scholen in de Provincie Utrecht uitgerust met een buitenlokaal én wordt er gewerkt aan het vergroten van het aantal buitenlessen.	€ 10.000
Savai BV / Hadewich Hoekstra	Vers Uit de Tuin. In gemeente Utrecht zijn veel mensen actief met een moestuin. In eigen tuin of op daarvoor beschikbaar gestelde stukjes grond. Deze mensen zijn het jaar rond met veel liefde hun eigen groente en fruit aan het verbouwen. En dan ineens, tijdens oogsttijd (de periode verschilt per type groente), zitten ze met een enorme berg courgettes, komkommers, wortelen, pompoenen, boontjes of wat ze dan ook verbouwen. Vaak te veel om zelf te consumeren. Met Vers uit de tuin krijgen moestuinders de mogelijkheid om hun vers geteelde groente en fruit te delen met buurtbewoners. Tegen een kleine vergoeding of gratis, dat mogen ze zelf bepalen. Via een online platform – een website ontwikkeld voor gebruik op mobiele telefoon – laten de moestuinders weten een berg boontjes (of andere groente/fruit) over te hebben. Ze posten een foto, korte omschrijving en geven aan waar mensen de boontjes kunnen ophalen. Inwoners van gemeente Utrecht zien dit, komen langs en hebben die avond ingrediënten voor een gezonde maaltijd. Mooi voor de moestuinders om hun oogst te kunnen delen (waar ze vaak trots op zijn), en om overschotten een nuttige bestemming te kunnen geven. En fijn voor de bewoners van gemeente Utrecht om een gezonde maaltijd op tafel te kunnen zetten. Bijkomend voordeel is de sociale component: buurtbewoners die elkaar op een leuke manier leren kennen.	€ 5.420

Educatie basisonderwijs

Aangeboden product	Deelnemende groepen schooljaar 2016-2017
Doe-het-zelf projecten	
2. Kom eens uit je huisje (groep 1-2)	25
1. Keuzekisten digitaal (groep 7-8)	2
4. Duiven in de stad (groep 6-8)	0
3. Wildernis op straat (groep 3-4)	6
0. Lesbief Drinkwatereducatie (groep 1-8)	14
5. Wetenschap in een wc-rol	6
00. Kinderquiz Ecologische voetafdruk	2
1f. Hoe komt een boom het jaar door? (groep 3-4)	11
Natuurlijk gelukkig (groep 7-8)	3
Technieken uit de natuur, Biomimicry op het schoolplein (groep 5-8)	5
Materiaalprojecten	
1a. Tuinieren bij school (groep 1-8)	82
1c. Liesje bloeit vlijtig (groep 1-2)	155
1i. Rupsen voor en vlinders na (groep 5-6)	94
1g. Kiemen, groeien, bloeien (groep 5-6)	10
1h. Jungle op je tafel (groep 5-6)	28
1d. Champignons binnenste buiten (groep 1-2)	93
1e. Knollen, bollen, bloemen en soep (groep 3-4)	50
1j. Water om te drinken (groep 5-6)	12
1b. Een pompoen, wat kun je er allemaal mee doen? (groep 1-8)	97
1k. Expeditie Moendoes	6
Lessen	
1a. Op de tuin: Kabouter Stadswerk (groep 1-2)	65
1b. Op de tuin: Tuinverkenners (groep 3-4)	34
1c. Op de tuin: Groene Vingers (groep 5-8)	34
1d. Op de tuin: Proef de Herfst (groep 5-8)	8
1e. Op de tuin: Donkere gangen (groep 3-4)	45
1f. Op de tuin: Vliegend volk (groep 6-8)	38
2a. Op de boerderij: Beestenboerderij (groep 1-2)	197
2b. Op de boerderij: Veer en Vacht (groep 3-4)	60
2d. Op de boerderij: Kaas maken (groep 5-8)	66
2e. Op de boerderij: Werken op de boerderij (groep 5-8)	54
3a. Op de boerderij en de tuin: Overleven in de winter (ook voor Warme Truiendag) (groep 5-8)	22
3b. Op de boerderij: Winterverhalen	11
4a. NatuurWijs - NU naar buiten	5
4b. Op locatie: Boomfeestdag	6
Special: Dag van de Duurzaamheid (groep 5-8)	3

Leskisten	
1a. Eigen lijf /Ander lijf (groep 1-4)	40
1b. Eigen lijf / Ander lijf (groep 5-8)	29
1c. Vogels (groep 1-8)	19
1d. (w)onderwaterwereld (groep 1-8)	19
1e. Weer & Klimaat (groep 1-8)	29
1f. Bomen, bos, hout en papier (groep 1-8)	15
1g. Smaaklessen (groep 1-8)	27
2c. Zwerfafval - Doe ff gewoon, houd je buurt schoon (groep 5-8)	14
2d. Energiek (duurzame energie en energiebesparing) (groep 7-8)	8
2e. Energieke klas (diverse metingen en binnenklimaat klaslokaal) (groep 7-8)	2
2f. De Zaak X (over kringlopen) (groep 7-8)	4
2g. Sarah´s Wereld (duurzaamheid) (groep 7-8)	1
Totaal	1556